

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **D. M.**, bývajúceho v B., zastúpeného v dovolacom konaní JUDr. J. F., advokátom v B., proti žalovanej **V. M.**, bývajúcej v B., zastúpenej v dovolacom konaní JUDr. A. B., advokátkou v I., **o peňažné plnenie a iné**, vedenej na Okresnom súde Bratislava II pod sp. zn. 51C 303/2007, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 31. augusta 2009 sp. zn. 5Co 232/09, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 31. augusta 2009 sp. zn. 5Co 232/09 **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Bratislava II (súd prvého stupňa) rozsudkom z 22. októbra 2008 č. k. 51C 303/2007- 66 zamietol žalobu, ktorou žalobca požadoval uložiť žalovanej povinnosť zaplatiť mu 500 000 Sk s príslušenstvom ako náhradu ujmy spôsobenej podvodným návrhom na vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva a zabránením využitia 50 % vlastníctva trojizbového bytu a adekvátny postih za krivé výpovede v konaní o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva účastníkov. Žalobcovi zároveň uložil povinnosť zaplatiť žalovanej náhradu trov konania 19 680 Sk do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Zamietnutie žaloby odôvodnil záverom, že v danej veci žalovaná nezasiahla do osobnostných práv žalobcu podľa § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka. Údaje (výroky) žalovanej v konaní o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov vedenom na Okresnom súde Bratislava II, že sa dlhodobo starala o svoju starú matku pani P., že žalobca v rozpore s dobrými mravmi sledoval získanie a zmocnenie sa bytu, že cenu bytu a pozemku uhradila výlučne ona a z peňazí, ktoré nadobudla pred uzavretím manželstva, a že sa žalobca účelovo

vyhýbal prekvalifikovaniu svojho zdravotného stavu, že nemali spoločné úspory ako aj to, že si bez akejkoľvek dohody žalobca ponechal automaticky fotoaparát zn. Nikon, elektrický rezač a ďalšie hnutel'né veci vymenované v návrhu na začatie konania, nepovažoval za exces a za také výroky, ktoré by boli objektívne spôsobilé privodiť žalobcovi ujmu na jeho právach na ochranu osobnosti. S poukazom na to, že základným predpokladom pre priznanie náhrady nemajetkovej ujmy podľa § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka je existencia zásahu do osobnostných práv, a zistenie, že takýto zásah v konaní preukázaný nebol, ustálil, že neprichádza do úvahy priznanie náhrady nemajetkovej ujmy. Za nedôvodný považoval aj nárok na náhradu škody podľa § 420 Občianskeho zákonníka, uvedúc, že žalobca nepreukázal vznik škody a ani porušenie právnej povinnosti žalovanou. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p.

Krajský súd v Bratislave (odvolací súd) na odvolanie žalobcu rozsudkom z 31. augusta 2009 sp. zn. 5Co 232/09 napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa ako vecne správny potvrdil a žalovanej nepriznal náhradu trov konania. Odvolací súd sa v celom rozsahu stotožnil s odôvodnením napadnutého rozhodnutia a v zmysle § 219 ods. 2 O.s.p. sa obmedzil už len na skonštatovanie správnosti dôvodov uvedených súdom prvého stupňa. O náhrade trov odvolacieho konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 a § 151 ods. 1 O.s.p. v spojení s 224 ods. 1 O.s.p.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca dovolanie, v ktorom navrhol rozsudok zrušiť. Prípustnosť dovolania vyvodzoval z ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p. (v doplnení dovolania uvedený § 261 písm. f/ O.s.p. je len zjavným preklepom, keďže v Občianskom súdnom poriadku takéto ustanovenie ani nie je a z obsahu dovolania jasne vyplýva, že dovolateľ uplatňuje dovolací dôvod spočívajúci na odňatí mu možnosti konať pred súdom). Dovolanie žalobca odôvodnil poukázaním na celkový postup a priebeh konania na obidvoch stupňoch, najmä na nevykonanie žiadneho z navrhovaných dôkazov a neakceptovanie jeho žiadosti o ustanovenie obhajcu.

Žalovaná sa k podanému dovolaniu nevyjadrila.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), zastúpený advokátom (§ 241

ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) skúmal najskôr to, či dovolanie žalobcu smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom.

Dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

V prejednávanej veci je dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu. Podľa § 238 ods. 1 O.s.p. je dovolanie prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej. V zmysle § 238 ods. 2 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež proti rozsudku, v ktorom sa odvolací súd odchyľil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci. Podľa § 238 ods. 3 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež vtedy, ak smeruje proti potvrdzujúcemu rozsudku odvolacieho súdu, vo výroku ktorého odvolací súd vyslovil, že dovolanie je prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4 O.s.p. Dovolaním žalobcu je napadnutý rozsudok odvolacieho súdu, ktorý nevykazuje znaky rozsudkov uvedených v § 238 O.s.p., proti ktorým je dovolanie prípustné; prípustnosť jeho dovolania preto z tohto ustanovenia nevyplýva.

Podľa ustanovenia § 242 ods. 1 druhej vety O.s.p., ukladajúceho dovolaciemu súdu povinnosť prihliadnúť vždy na prípadnú procesnú vadu uvedenú v § 237 O.s.p. (či už to účastník namieta alebo nie), Najvyšší súd Slovenskej republiky preskúmal prípustnosť dovolania smerujúceho proti rozsudku nielen vo vzťahu k § 238 O.s.p., ale sa zaoberal aj otázkou, či dovolanie nie je prípustné podľa § 237 O.s.p. Podľa tohto ustanovenia je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát.

S prihliadnutím na obsah dovolania, v ňom zvolenú argumentáciu a vytýkané nesprávnosti (nevykonanie žiadneho z dovolateľom navrhovaných dôkazov a neakceptovanie jeho žiadosti o ustanovenie advokáta) sa dovolací súd osobitne zamerail na otázku, či v dôsledku postupu súdov obidvoch stupňov nebola žalobcovi odňatá možnosť pred súdom konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.).

Podľa § 237 písm. f/ O.s.p. dôvodom zakladajúcim prípustnosť dovolania podľa tohto ustanovenia je taký vadný postup súdu v občianskom súdom konaní, ktorým sa účastníkovi odníme možnosť pred ním konať a uplatniť procesné práva priznané mu za účelom zabezpečenia účinnej ochrany jeho práv. O vadu, ktorá je z hľadiska § 237 písm. f/ O. s. p. významná, ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom a týmto postupom odňal účastníkovi konania procesné práva, ktoré mu právny poriadok priznáva. Napríklad môže ísť o právo predniesť (doplniť) svoje návrhy, právo označiť navrhované dôkazné prostriedky, právo vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k vykonaným dôkazom, právo zhrnúť na záver neodročovaného pojednávania svoje návrhy a vyjadriť sa k dokazovaniu i k právnej stránke veci.

Občiansky súdny poriadok ukladá účastníkom konania povinnosť označiť dôkazy na preukázanie svojich tvrdení. Súd ale rozhodne, ktoré z označených dôkazov vykoná. Súd nie je viazaný návrhmi účastníkov na vykonanie dokazovania a nie je povinný vykonať všetky navrhované dôkazy. Posúdenie návrhu na vykonanie dokazovania a rozhodnutie, ktoré z dôkazov budú v rámci dokazovania vykonané, je vždy vecou súdu (porovnaj § 120 ods. 1 druhú vetu O.s.p.), nie účastníkov konania. Najvyšší súd Slovenskej republiky už v rozhodnutí z 26. marca 1992 sp. zn. 4 Cdo 6/92 (R č. 37/1993) vysvetlil, že prípadné nevykonanie určitého dôkazu, resp. dôkazov môže mať za následok len neúplnosť skutkových zistení (vedúcich k vydaniu nesprávneho rozhodnutia), nezakladá však procesnú vadu v zmysle § 237 O.s.p.: „Nevykonanie dôkazov navrhnutých účastníkom nie je postupom, ktorým súd odňal účastníkovi možnosť konať pred súdom“. Z rozhodnutia z 27. novembra 1997 sp. zn. Obdo V 56/98 (R č. 125/1999) vyplýva, že ak súd v priebehu konania nevykoná všetky dôkazy navrhované účastníkmi, resp. vykoná iné dôkazy na zistenie skutkového stavu, dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu podľa § 237 písm. f/ O.s.p. nie je prípustné, lebo nemožno to považovať za odňatie možnosti konať pred súdom a za znemožnenie

uplatnenia procesných práv, ktoré účastníci mohli uplatniť a boli v dôsledku nesprávneho postupu súdu z nich vylúčení.

Nevykonaním žalobcom navrhovaného dokazovania nedošlo teda k odňatiu jeho možnosti konať pred súdom; ide o dovolací dôvod podľa § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p., ktorý prípustnosť dovolania nezakladá.

Podľa § 30 O.s.p. (v znení účinnom do 31. decembra 2009) účastníkovi, u ktorého sú predpoklady, aby bol súdom oslobodený od súdnych poplatkov, ustanoví sudca alebo poverený zamestnanec súdu na jeho žiadosť zástupcu z radov advokátov, ak je to potrebné pre ochranu jeho záujmov. O tejto možnosti súd účastníka poučí.

Pre ustanovenie zástupcu z radov advokátov účastníkovi v zmysle citovanej zákonnej úpravy boli stanovené tieto podmienky:

- účastník musí spĺňať predpoklady na oslobodenie od súdnych poplatkov,
- účastník musí požiadať súd o ustanovenie zástupcu z radov advokátov,
- ustanovenie zástupcu z radov advokátov účastníkovi je potrebné na ochranu jeho záujmov.

Podľa § 41 ods. 2 O.s.p. každý úkon posudzuje súd podľa jeho obsahu, aj keď je úkon nesprávne označený.

Ako vyplýva z obsahu spisu, žalobca vo svojom liste osobne podanom na súde prvého stupňa 28. apríla 2009 (č. 1. 95 – 98 spisu), ktorým na základe výzvy súdu prvého stupňa zaslanej mu v zmysle § 209 ods. 1 prvej vety O.s.p. doplnil svoje odvolanie (osobne podané 9. decembra 2008), okrem iného uviedol: „Ako vidíte, predovšetkým by som prosil právne zastúpenie.“ V kontexte s ďalšími vyjadreniami žalobcu v tomto podaní, v ktorom svoje podania sám označuje za nekvalifikované a uvádza, že si zatiaľ ako invalid nemôže nájsť právneho zástupcu, lebo všetci chcú hotovosť, bolo treba v zmysle § 41 ods. 2 O.s.p. uvedené podanie považovať (podľa obsahu) aj za žiadosť o ustanovenie advokáta na odvolacie konanie a o tejto žiadosti rozhodnúť, čo sa však nestalo.

Procesný postup odvolacieho súdu, ktorým bolo rozhodnuté o odvolaní žalobcu bez toho, aby sa predtým rozhodlo o žiadosti tohto účastníka o ustanovenie advokáta na odvolacie konanie, je porušením práva na súdnu ochranu a predstavuje vadu konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.

Pri posúdení otázky zabezpečenia ochrany záujmov žalobcu v konaní pred odvolacím súdom v spojitosti s jeho odvolaním proti rozsudku súdu prvého stupňa z 22. októbra 2008 č. k. 51C 303/2007- 66 je zrejmé, že po skutkovej a právnej stránke môže ísť o vec nie jednoduchú a že žalobca nie je schopný sám sa dostatočne v rámci odvolacieho konania obhájiť.

Uvedená vada je ešte viac zvýraznená tým, že v odvolacom konaní bol žalobca oslobodený od platenia súdneho poplatku za odvolanie a v dovolacom konaní okrem oslobodenia od poplatkovej povinnosti mu bol súdom prvého stupňa ustanovený advokát (žalobca bol tiež oslobodený od súdnych poplatkov za žalobu, porovnaj uznesenie súdu prvého stupňa z 11. júla 2008, č. k. 51C 303/2007- 42). So zreteľom aj na tieto zistenia sa javí byť dostatočne podložený záver, že predpoklady pre ustanovenie advokáta ako právneho zástupcu v zmysle § 30 O.s.p. boli v odvolacom konaní u žalobcu splnené.

Skutočnosť, že došlo v konaní k procesnej vade podľa § 237 písm. f/ O.s.p. je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou, nemôže byť považované za správne.

Z uvedených dôvodov Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok odvolacieho súdu uznesením zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243b ods. 1 a 4 O.s.p.).

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 tretia veta O.s.p.).

Rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 31. mája 2011

JUDr. Milan D e á k, v. r.
predseda senátu

Za správnosť:
Hrčková Marta